

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport

Nr 1985:4

RAPPORT ÖVER SCHAKTNINGSBEVAKNING

TORSLANDA 201

BOPLATSOMRÅDE

Fig 1.
To 201. Undersökningsområdet markerat. Skala 1:4000.

RAPPORT

SCHAKTNINGSBEVAKNING AV TORSLANDA 201, GÖTEBORGS KOMMUN
Stenåldersboplats (*länsd. Motaland nr 11.391-334-85*)

Fornlämningen To 201, Torslanda sn, Göteborgs kommun, är belägen ca 1,2 km NNÖ om Torslanda kyrka. Fornlämningen utgörs av en boplats tidigare delundersökt och klassificerad som boplatssområde, stenålder. (Klasson 1982)

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Undersökningen föranleddes av utbyggnad av vatten- och avloppsledningar inom området. Undersökningen genomfördes av Göteborgs arkeologiska museum och ägde rum under tiden 15/4 - 26/4 1985, delvis parallellt med undersökningen av fornlämningen Torslanda 210. Antal timmar i fält inklusive To 210: arkeologtimmar: 144
samt kontorstimmar 40.

TOPOGRAFI

Boplatsen är belägen i Tumledalens östra del i svag sluttning åt söder, fram tills nu uppodlad och omgivet i norr och öster av berg.

TIDIGARE UNDERSÖKNING

Vid en tidigare undersökningen 1981 sammanlades boplatserna To 201 och To 173. 74 provgropar grävdes över en större yta, endast 5 st provgropar (99, 101, 102, 103, 104) berör det nu undersökta området. (Klasson 1982). Dessa innehöll förutom avslag och övrig flinta en "övrig kärna" och tre korta spånfragment. Klasson anger en generell datering till mesolitikums senare del - neolitikum (Klasson 1982 s 11). I rapporten diskuteras en skivvyxa funnen i provgrop 101, skivvyxan är dock inte medtagen i fyndförteckningen (GAM inv nr 49500).

UNDERSÖKNINGEN

Undersökningen lades från början upp som schaktbevakning. Innan schakten drogs avbanades dock matjorden inom ett 8-10 m brett område i anslutning till den tilltänkta schaktlinjen. Avbaningen gjordes utan någon arkeologisk kontroll.

I den avbanade ytan framkom flera områden med mörkfärgningar. På flera ställen var dock marken sönderkörd av schaktmaskiner och fordon och det var därför inte möjligt att avgränsa eventuella anläggningar. Fyra mörkfärgning kunde dock avgränsas och fick beteckningarna A1 - A4. Samtliga anläggningar och ytor med misstänkta mörkfärgningar låg inom område A (fig 2, 3 och 4). Tre av anläggningarna bedömdes som härdar och undersöktes innan VA-schaktet drogs. Flinta ytplockades inom det avbanade området. (Fig 5, 6)

ANLÄGGNINGAR

Anläggning 1 utgjordes av en mörkfärgning ca 0,8 m i diam och 0,1 m djup. Mörkfärgningen bestod av ett sotigt humuslager utan synligt kol eller skörbrända stenar.

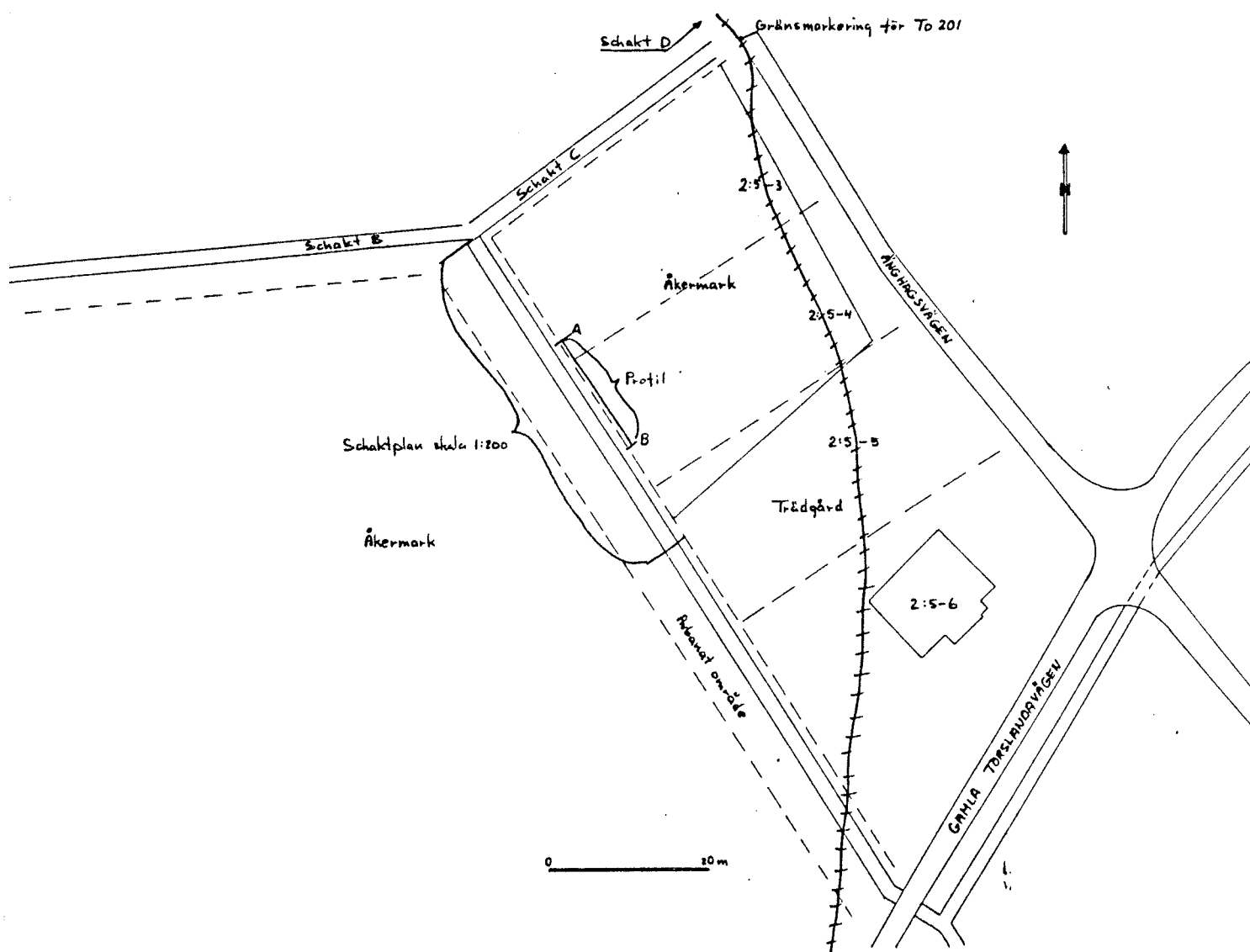

Fig 2.
To 201. Översiktsplan med profil och schakt markerade.

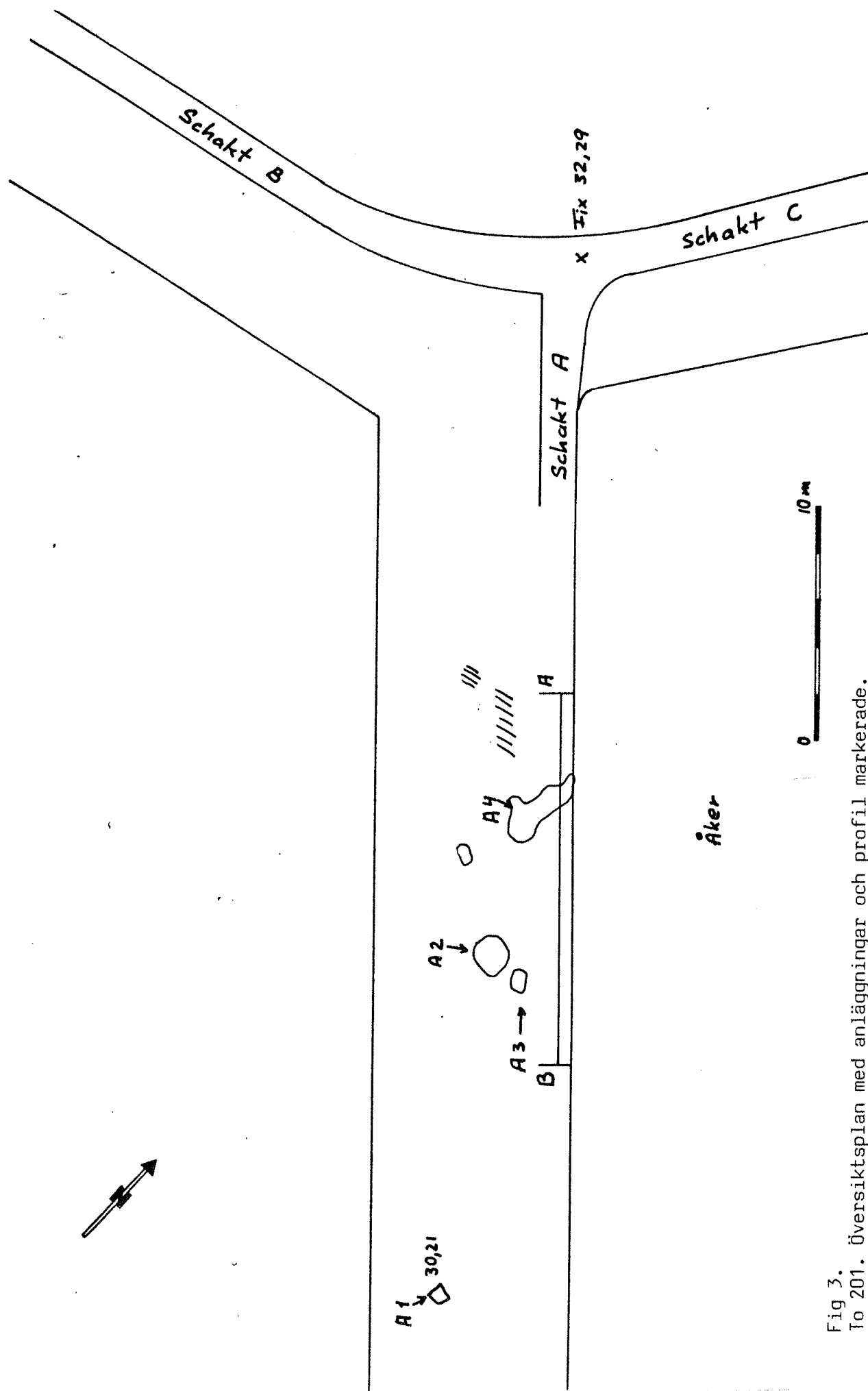

Fig 3.
To 201. Översiktsplan med anläggningar och profil markerade.

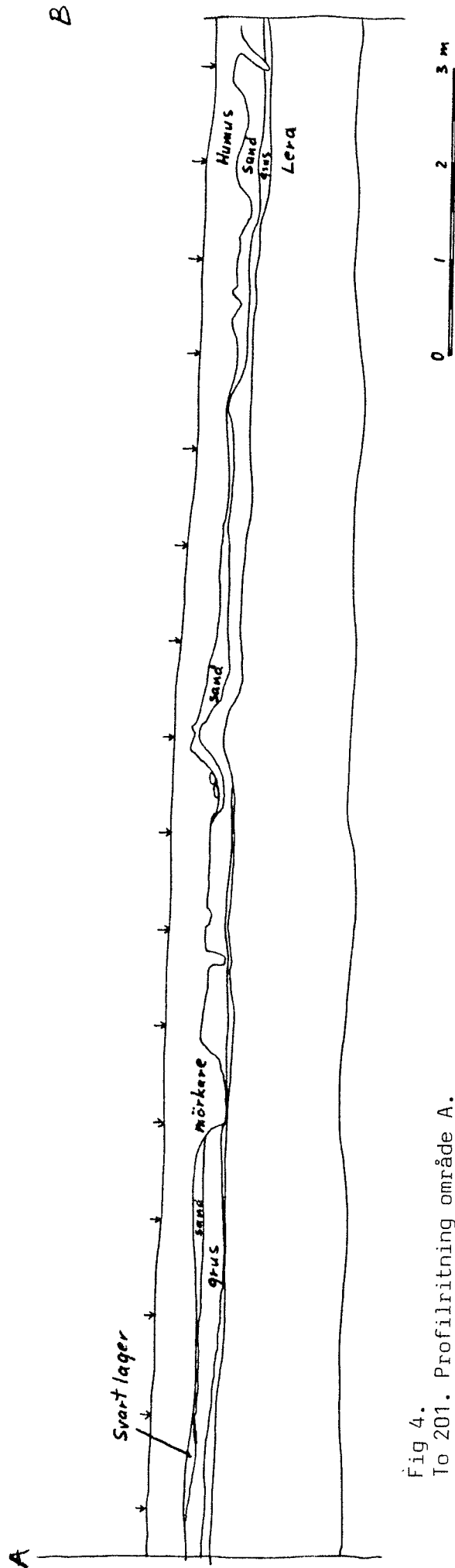

Fig 4.
To 201. Profilritning område A.

Neg nr
B 11652

Fig 5. Foto Sonia Jeffery
Anläggningarna A 2 och A 3 i område A. Härdar. Från nordväst.

Neg. nr.
B 11653

Fig 6.
Översiktsbild. Schakt A. Från nordväst.

Foto Curry Heimann

Under mörkfärgning vidtog ett lager med sand från vilket enstaka flintor tillvaratogs. (Fig 7, 8)

Anläggning 2 utgjordes av en hård, ca 1,6 m i diam och ca 0,2 m djup. Hården bestod av kraftig sotig humus, uppblandad med skörbrända stenar, 0,1 - 0,2 m stora, och ställvis rikligt med kol.

Anläggning 3 låg ca 0,5 m SÖ om A 2 och utgjordes också av en hård, ca 0,8 m diam och ca 0,2 m djup. Hården bestod av kraftigt sotig humus dock med betydligt färre skörbrända stenar än A 2. I bägge hårdarna framkom tämligen rikligt med flinta, varav en del var bränd. Förutom avslag, en del med retusch, och övrig flinta så framkom ett spån och fyra plattformsavslag. Ca 450 g kol tillvaratogs för 14C-analys från A 2.

A 2 och A 3 undersöktes med en gemensam profil i Ö - V riktning. Runt A 2 - A 3 fanns flera mindre mörkfärgningar, typ sotfläckar, dessa var dock mer diffusa i sin karaktär. (Fig 9, 10)

A 2 - A 3 bör ursprungligen ha varit betydligt större. Det kan inte helt uteslutas att de utgjort en enda anläggning.

Anläggning 4 utgjordes av en något svårgränsad mörkfärgning ca 3 m lång (N-S) och ca 1 m bred. Mörkfärgningen fortsatte inunder schaktväggen och kunde efter att schaktet hade grävts avläsas i profilen där den uppvisade ett djup av 0,4 m.

Inom det avbanade området A, ytplockades tämligen rikligt med flinta till största delen avslag och övrig bearbetad flinta. I övrigt framkom bl a flera knackstenar och plattforms kärnor.

För nedläggning av VA-ledningar grävdes ett schakt, ca 2 m djupt och ca 2 m brett. vid schaktningsbevakningen framkom ett troligt kulturlager ställvis i den NV delen av område A. För denna delen ritades en profil. I denna framkom tydligt två skilda områden med mörkt, närmast svart lager mellan humuslagret och sandlagret. Även om avgränsningen genemot humuslagret ställvis var svåravgränsat så bör lagret tolkas som kulturlager. I kulturlagret syntes flera nergrävningar. I A 4 beskrivs ovan dessutom två stolphålsliknande nergrävningar och flera mindre "gropar".

Lagerföljden var i princip:

Humus	0,2 - 0,3 m
Kulturlager	0,1 m
Sand	0,05 - 0,2 m
Grus	0,05 - 0,1 m
Lera	-

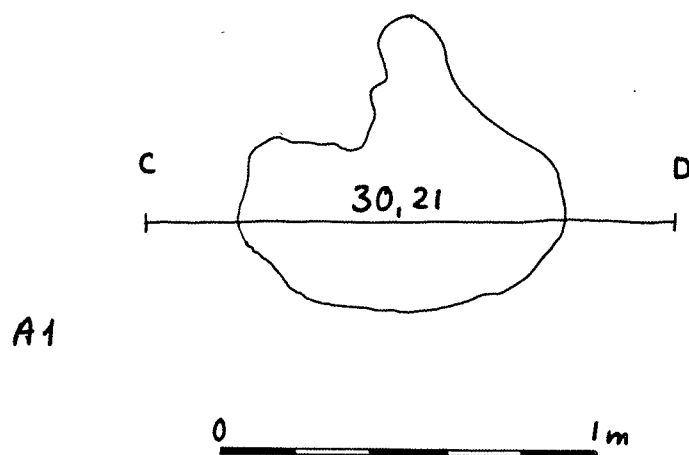

Fig 7.
Planritning, anläggning 1.

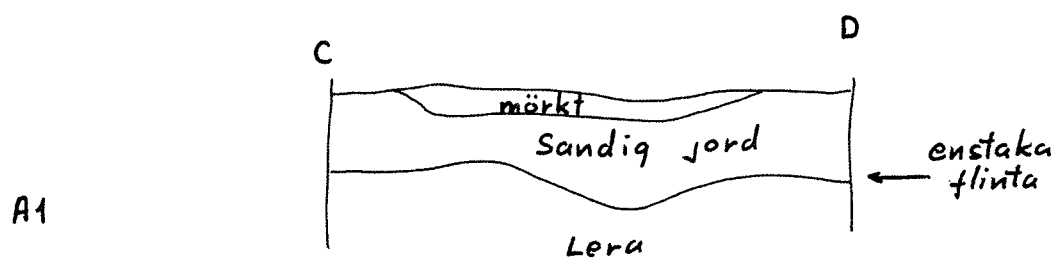

Fig 8.
Profilritning, anläggning 1.

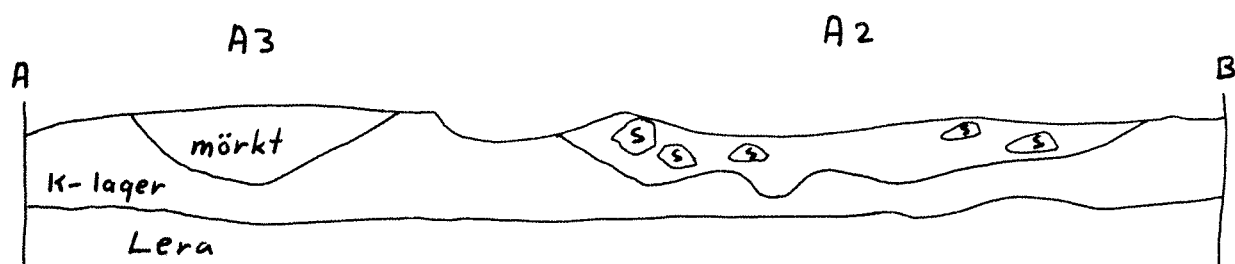
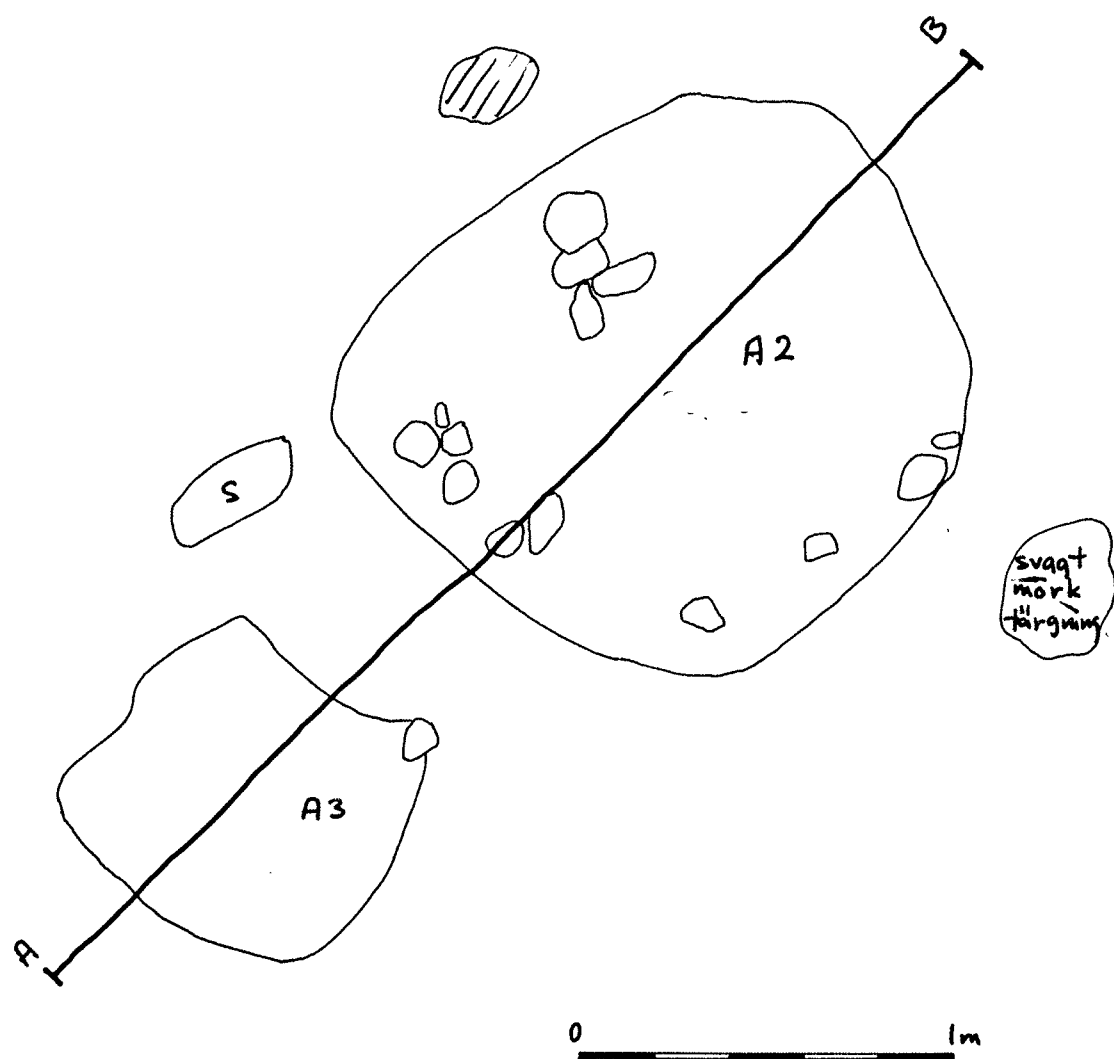

Fig 9 och 10.

To 201. Plan och profilritning. Område A. Profil A-B.

Sandlagret avtog i tjocklek för att helt försvinna ju längre mot NV man kom. Lagerprofilen tyder på en strandbildning, med tanke på den nuvarande nivån över havet (ca 20,5 m) så bör sandlagret ha avsatts 6500 BP (Påsse).

I områdena B, C och D kunde inga anläggningar observeras inom det avbanade området. Ytorna ytplockades på flinta. I område B var det påtagligt lite flinta, det samma gällde för område D. I bägge fallen stötte de avbanade ytorna mot berg i dagen vilket medfört att eventuellt fyndmaterial borttagits i och med avbaningen.

Inom område C förekom tämligen rikligt med slagen flinta och dessutom två knackstenar. I flintmaterialet märks bland annat en skivvyxa och en avslagsskrapa förutom flera kärnor och kärnfragment.

Gemensamt för schakten B, C och D är att inga konstruktioner eller nergrävningar kunde observeras i profilerna. Av bl a tidsskäl så ritades heller inga av dessa profiler.

SAMMANFATTNING

Den östra delen av bopplatsen To 201 berördes av markarbeten och schaktningsdragning. I samband med bevakning av dessa arbeten framkom inom ett begränsat område flera anläggningar. Två av dessa var härdar. En anläggning (A 4) kunde endast delvis undersökas då schaktet skar rakt igenom anläggningen.

Vid fortsatta undersökningar på hustomterna 2:5 - 3 och 2:5 - 4 så bör dessa anläggningsspår kunna granskas närmare. Det finns möjligheter att A 4 utgör resterna efter en huskonstruktion.

Ur dateringssynpunkt är materialet svårhanterligt och representerar troligen fler än en bosättning. Det ytplockade materialet kan i stort dateras till senmesolitisk tid. Konstruktionerna och kulturlagret bör härröra från senare perioder bl A med hänsyn till nivån över havet (ca 21m). Tyvärr har ingen 14C-datering varit möjlig, så endast en grov uppskattning är gjord. Denna skulle då tyda på en datering kring senneolitikum-bronsålder.

Tidaholm 1986-02-28
Curry Heimann

REFERENSER:

- Klasson, I.: Torslanda 173/201, Torslanda. Boplatssområde, stenålder. I: Fyndrapporter 1982, s 9-17.
Göteborgs arkeologiska museum, Göteborg 1983.
Påsse, T.: Geologisk undersökning, Bua västergård, s 179-202. I: Wigforss m fl. I: Bua Västergård.
Arkeologi i Västsverige 1. Göteborgs arkeologiska museum. Göteborg 1983.

Fyndtabell

GSMA

850001: Grävningseenhet		Sakord	st	gr	Material	Beskrivning
01	A	Avslag	1	9	Flinta	nära anl. 2 och 3
02		Avslag	2	25	Flinta	
03		Avslag med retusch	1	21	Flinta	hårdar
04		Avslag	7	119	Flinta	
05		Kärnfragment B	1	47	Flinta	
06		Avslag	4	158	Flinta	
07	C	Plattformskärna C	1	66	Flinta	
08	C	Plattformskärna F	1	60	Flinta	
09		Avslag	2	40	Flinta	
10		Stycke med retusch	1	10	Flinta	
11	A/D	Avslag	2	21	Flinta	
12		Avslag	12	167	Flinta	
13		Mikrospån	1	1	Flinta	
14	C	Skivvyxa	1	74	Flinta	något osäker yxa
15	C	Avslag	7	205	Flinta	
16	B	Avslag	5	74	Flinta	
17		Plattformskärna C	1	155	Flinta	
18		Avslag	4	83	Flinta	
19	C	Plattformskärna C	1	83	Flinta	
20	C	Avslag med retusch	1	158	Flinta	
21	C	Avslag	8	180	Flinta	
22	A	Mikrospånkärna C	1	12	Flinta	
23	A	Avslag	8	152	Flinta	
24		Kärnfragment B	1	23	Flinta	
25		Avslag	3	12	Flinta	
26		Avslag	9	61	Flinta	hårdar
27		Plattformskärna C	1	104	Flinta	
28		Avslag	30	221	Flinta	
29	A	Plattformskärna D	1	126	Flinta	
30	A	Mikrospån	2	2	Flinta	
31	A	Övrig kärna	1	57	Flinta	
32	A	Mikrospånkärna C	1	25	Flinta	
33	A	Mikrospånkärna C	1	34	Flinta	
34	A	Övrig kärna	1	60	Flinta	
35	A	Avslag	14	293	Flinta	
36		Glättsten/malsten	1	1360	Bergart	

GSMA

850001: Grävningseenhet		Sakord	st	gr	Material	Beskrivning
37		Plattformsjärna C	1	39	Flinta	
38		Övrig kärna	1	46	Flinta	
39		Avslag	9	131	Flinta	
40	A	Mikrospån	1	1	Flinta	
41	A	Avslag	8	142	Flinta	
42		Kort spånfragment	1	1	Flinta	
43		Avslag	15	120	Flinta	
44	C	Kort spånfragment	1	2	Flinta	
45	C	Plattformsjärna C	1	94	Flinta	
46	C	Stycke med tillhuggning	1	31	Flinta	
47	C	Kärnfragment B	1	7	Flinta	
48	C	Avslag	29	129	Flinta	
49		Mikrospån	1	1	Flinta	
50		Kärnfragment A	1	15	Flinta	
51		Övrig kärna	1	73	Flinta	
52		Avslag	21	240	Flinta	